

culturele
ANBI

390ste concert
woensdag 21 november
2018 - 20.00 uur

**SEVERIN VON
ECKARDSTEIN,
PIANO**

**FRANZISKA
HÖLSCHER,
VIOOL**

**TEUNIS VAN DER
ZWART,
HOORN**

Deventer Schouwburg
Grote Zaal

Onze concerten worden mede mogelijk
gemaakt door een bijdrage van de
Gemeente Deventer in het kader
van een 'Kleintje Cultuur'

PROGRAMMA

György Ligeti (1923-2006)

Trio voor hoorn, viool en piano
'Hommage à Brahms' (1982)

Andantino con tenerezza
Vivacissimo, molto ritmico
Alla Marcia
Lamento. Adagio

Robert Schumann (1810-1856)

Sonate voor viool en piano nr. 2
in d kl.t. op. 121 (1851)

Ziemlich langsam - Lebhaft
Sehr lebhaft
Leise, einfach
Bewegt

pauze

Robert Schumann

Adagio en Allegro voor hoorn en
piano in As gr.t op. 70 (1849)

Adagio. Langsam, mit
innigem Ausdruck
Allegro. Rasch und feurig

Johannes Brahms (1833-1897)

Trio voor piano, viool en Waldhorn
in Es gr.t. op. 40 (1865)

Andante
Scherzo: Allegro
Adagio mesto
Finale: Allegro con brio

Severin von Eckardstein was in 2003 winnaar van de eerste prijs op het Koningin Elisabeth Concours in Brussel. Hij is sindsdien meerdere malen opgetreden in de serie 'Meesterpianisten' in het Concertgebouw. In 2005 gaf hij een indrukwekkend solorecital in onze serie en in 2014 trad hij met zijn kamermuziekvrienden bij ons op met pianokwartetten van Dvořák, Mozart en Brahms.

Franziska Hölscher won op 17-jarige leeftijd de eerste prijs op het internationale 'Rundfunk Wettbewerb' in Praag. Zij is een hartstochtelijk executante van kamermuziek en trad op met o.a. Martha Argerich, Martin Helmchen en Christian Poltéra.

Afgelopen seizoen gaven **Franziska** en **Severin** samen met violiste Tianwa Yang, altist Nimrod Guez en cellist Danjulo Ishizaka een onvergetelijk concert in onze serie met pianokwintetten van Weinberg en Dvořák.

Teunis van der Zwart is tot ver over onze landsgrenzen beroemd vanwege zijn spel op de natuurhoorn en is actief als solist, kamermuzikspeler en docent. Hij maakte talloze opnamen en ondernam tournees door grote delen van de wereld. Teunis van der Zwart trad eerder op in onze serie: in 2009 met Isabelle Faust en Alexander Melnikov (eveneens met het hoorntrio van Brahms) en in 2012 met zijn eigen Sinuet Ensemble, onder andere in het octet van Schubert.

György Ligeti was één van de boegbeelden van de nieuwe muziek van de laatste decennia. De geboren Roemeen, zoon van Hongaarse ouders, groeide op in Hongarije en ontvluchtte zijn land na de Hongaarse opstand van 1956. Hij bevrijdde zich daarmee van de algemene

repressie en van de censuur waaraan hij als componist onderworpen was. Toch heerste er in het westen in zekere zin ook onvrijheid: dogma's en onwrikbare systemen deden in die jaren opgeld in de nieuwe muziek. Denk aan de twaalftoonsmuziek, het serialisme of aan de richting die door de invloedrijke socioloog en cultuurcriticus Theodor

Adorno (1903-1969) werd gewezen in zijn 'Filosofie van de nieuwe muziek' (1948): ware, authentieke muziek moest niet alleen radicaal vernieuwend maar ook maatschappelijk relevant zijn. Dat leidde tot een klimaat dat duidelijk wordt gekenschetst door een uitspraak van collega-componist Wolfgang Rihm: 'Het was in die tijd nog levensgevaarlijk om een strijkkwartet te componeren'. (Rihm spreekt hier inmiddels over 1970-1980.) Het waren de jaren van Donaueschingen, Darmstadt en de andere centra van nieuwe muziek met hun belangrijke festivals. Ligeti werd weliswaar geïnspireerd door de nieuwe beweging met als belangrijkste voormannen Boulez, Maderna en Stockhausen, maar liet zich niets gelegen liggen aan regels, wetten of conventies en componeerde, midden in deze centra van vernieuwing, naar eigen inzicht. Eén van zijn belangrijke voornemens na zijn vlucht uit Hongarije was dat hij zich door niemand zou laten vertellen wat of hoe hij moest componeren. In Hongarije had hij al moeten ervaren dat stukken van hem tot verboden muziek werden verklaard. Het is veelzeggend dat juist Ligeti's muziek, trouwens evenals die van Rihm, die ook geheel vanuit eigen intuïtie werkt, met grote regelmaat te horen is in de concertzalen. Dit in tegenstelling tot veel andere eigentijdse muziek.

In zijn Hongaarse jaren bestudeerde Ligeti de volksmuziek, geïnspireerd door zijn grote voorbeeld Béla Bartók. Daarna ontwikkelde Ligeti zich in nieuwe richtingen, maar na de opera *Le Grand Macabre* (1974-1977) heroriënteerde de componist zich op het verleden. De inspiratie voor het tweede deel van zijn *Hoorntrio* uit 1982 vond Ligeti in de volksmuziek van 'denkbeeldige volkeren' en in de jazz. 'Alsof Hongarije, Roemenië en de gehele Balkan ergens tussen Afrika en de Caraïbische eilanden liggen.' aldus Ligeti. De opzet van het Hoorntrio - in vier delen, als bij Brahms - doet klasiek aan. Ligeti over zijn trio: 'Toen ik dit stuk componeerde had ik een visioen van verre, zoetgevooisde en melancholische muziek, die

tot me kwam door gordijnen van atmosferische kristallen.' De titel van het Hoorntrio spreekt voor zich, maar Ligeti haastte zich te verklaren dat hij geen noot van Brahms' muziek citeert.

De *tweede vioolsonate* van **Schumann** is een groots werk dat zeer hoge eisen stelt aan de uitvoerders, vergelijkbaar met bijv. de *Kreutzer*sonate van Beethoven. De sonate is opgedragen aan Ferdinand David, één van de grootste violisten uit de 19e eeuw, aan wie

Mendelssohn zijn vioolconcert opdroeg. Schumann zou de sonate binnen acht dagen (!) hebben opgeschreven. Zij opent met een aantal ferme akkoorden, waarna een teder langzaam gedeelte de inleiding vormt tot een zangerig eerste deel, dat echter voortdurend overloopt van gekwelde ritmische onrust. Ook in het tweede deel wisselen melodische passages af met heftige onrust. Het derde deel is een uiting van schuchtere en innige tederheid, waarin ook de 'Sturm und Drang' soms even doorbreekt. In het vierde deel is alle onrust weer terug.

Het *Adagio en Allegro voor hoorn en piano* is één van de zeven korte werken die Schumann tussen 1842 en 1853 componeerde. Het is geschreven voor de ventielhoorn, die kort tevoren was uitgevonden en waarmee de mogelijkheden van het instrument vooral wat betreft de chromatiek (spelen van halve toons-afstanden) aanzienlijk waren uitgebreid.

Het *Adagio* is een zg. 'Liedvorm', het *Allegro* een 'Rondo' (ABACABA). In C verandert de toonsoort van As (4 mollen) naar het ver verwijderde B (5 kruisen), wat zeer opvallend is. Vlak voor het laatste A-gedeelte moduleert Schumann weer terug naar As, waarna het tempo versnelt en een coda deze meeslepende compositie afsluit.

Brahms schreef zijn trio voor '*Klavier, Violine und Waldhorn*' in Lichtenthal, een plaatsje in het Zwarte Woud. Hij had zich daar een tijdje teruggetrokken uit de woelige muziekwereld in Wenen

waar hij zich drie jaar eerder (1862) had gevestigd. Het overlijden van Brahms' moeder in februari 1865 is waarschijnlijk de aanleiding geweest tot het componeren van dit unieke werk, voor die tijd volstrekt origineel. Vorm en inhoud zijn zeer persoonlijk, waarbij de klank van de hoorn bepalend is voor de sfeer die

wordt opgeroepen. Rouw en verdriet om de vergankelijkheid zijn de emotionele drijfveren, vooral achter het eerste en derde deel. De Waldhorn (natuur-hoorn) had in Brahms' jeugd thuis vaak geklonken. Zijn vader was hoornist, later ook bassist en Johannes heeft het instrument zelf ook bespeeld.

In het eerste deel wisselt een treurig gestemd *Andante* af met een wat opgewekter thema, maar de sfeer blijft omfloerst met spanning tussen een gelukzalige idylle en de eenzaamheid van het woud. Het *Scherzo* wordt in zowel ritmisch als harmonisch opzicht gekenmerkt door demonische onrust die ook in het Trio (in as, 7 mollen) aanwezig blijft. Het derde deel, *Adagio mesto* (droevig), in es (6 mollen), is het emotionele zwaartepunt van de compositie. De *Finale* is een galop waarbij de hoorn voorgaat in een van alle zwaarmoedigheid bevrijde jachtpartij. In september 1865 klonk het werk voor het eerst, in Baden Baden, met de componist aan het klavier. Brahms bewerkte de partituur nog tweemaal (in 1866 en in 1891).

Volgende concert:

Dinsdag 18 december 2018, 20u

PAVEL KOLESNIKOV

pianorecital

Brahms - 3 Intermezzi op. 117

Beethoven - Sonate nr. 4 in Es, op.7

Tsjajkovski - miniaturen (uit op. 51 en op. 72)

Louis Couperin - Suite in A; Pavane in fis

Concertprogramma's en recensies:

www.kamermuziek-deventer.nl